

Міністерство освіти і науки України
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Ніжинський агротехнічний інститут

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор інституту

В.С. Лукач

2019 р.

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
(КОМПЛЕКС ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНИХ ДИСЦИПЛІН)
для вступників на освітньо-професійну програму підготовки
фахівців освітнього ступеня «Бакалавр»
за спеціальністю 073 «Менеджмент»**

Розглянуто і схвалено на засіданні
кафедри менеджменту
протокол №10 від 20.03.2019 р.

Вступ

В умовах ринкової економіки менеджер – економіст повинен мати фундаментальну гуманітарну, загальнонаукову, спеціальну та практичну підготовку, досконало володіти своєю спеціальністю, безперервно оновлювати і збагачувати свої знання, вміти на практиці застосовувати сучасні економічні методи управління підприємством.

Фахові випробування для вступу на ОС «Бакалавр» зі спеціальності 073 «Менеджмент» включає такі дисципліни:

Менеджмент
Економіка підприємства
Економічний аналіз
Економічна теорія

Порядок проведення вступного іспиту визначається «Правилами прийому до ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут» на 2019 рік».

Метою вступного іспиту на ОС «Бакалавр» зі спеціальності «Менеджмент» є формування контингенту студентів, найбільш здібних до успішного опанування дисциплін означеної спеціальності шляхом оцінки знань та навичок абітурієнтів за напрямками професійно-орієнтованої діяльності молодшого спеціаліста.

Менеджер повинен знати:

законодавство України, що регламентує підприємницьку, господарську, комерційну, виробничу, заготівельно – переробну діяльність;

нормативні акти Верховної Ради і Уряду України та інші нормативно – методичні матеріали щодо управління, організації та економіко – фінансових основ функціонування підприємства;

розроблення тактичних та оперативних планів поточної діяльності підприємства;

проблеми розвитку ринку аграрної продукції та продовольства і шляхи їх вирішення;

стратегічні цілі та тактичні прийоми управління підприємством;

методологію і методику управління діяльністю підприємства;

напрямки та використання резервів підвищення ефективності діяльності підприємства.

Формою проведення вступного іспиту на ОС «Бакалавр» зі спеціальності «Менеджмент» на основі ОКР «Молодший спеціаліст» є письмовий екзамен, який проводиться у тестовій формі.

ЗМІСТ ФАХОВИХ ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ У РОЗРІЗІ ДИСЦИПЛІН

«МЕНЕДЖМЕНТ»

ТЕМА 1. СУТНІСТЬ, РОЛЬ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ

Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності. Система відносин в організації, як предмет вивчення менеджменту. Менеджмент як система наукових знань. Менеджмент як мистецтво управління.

Методи досліджень: діалектичний, конкретно-історичний, системний підхід; моделювання: вербальне, фізичне, аналогове, математичне; науковий, експертний, соціологічні методи: анкетування, інтерв'ювання, тестування.

ТЕМА 2. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ

Передумови виникнення науки управління. Існуючі парадигми менеджменту. Класичні та неокласичні теорії менеджменту.

Особливості формування сучасної моделі менеджменту в Україні.

ТЕМА 3. ЗАКОНИ, ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА ПРИНЦИПИ МЕНЕДЖМЕНТУ

Характеристика інтегрованих підходів до управління: процесний підхід; системний підхід; ситуаційний підхід. Закони і закономірності менеджменту.

Сутність, природа та роль принципів менеджменту в досягненні мети організації. Класифікація принципів менеджменту. Взаємозв'язок між принципами менеджменту.

ТЕМА 4. ФУНКЦІЇ ТА МЕТОДИ МЕНЕДЖМЕНТУ

Поняття функцій менеджменту. Функції менеджменту як види управлінської діяльності. Особливості формування функцій менеджменту. Класифікація і характеристика функцій менеджменту. Загальні (основні), конкретні (спеціальні) функції менеджменту. Динамічний взаємозв'язок конкретний і загальних функцій. Механізм реалізації конкретних функцій менеджменту на засадах використання загальних.

Сутність та класифікація методів менеджменту. Методи менеджменту як сукупність способів впливу керуючої системи управління на керовану. Методи менеджменту як результат виконання функцій менеджменту. Економічні методи менеджменту. Адміністративні методи менеджменту.

Соціально-психологічні методи менеджменту. Механізм взаємодії методів, принципів та функцій менеджменту.

ТЕМА 5. ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ

Процес управління як сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих функцій, методів, управлінських рішень та інших категорій менеджменту. Мета управлінського процесу, його учасники, предмет, засоби здійснення. Управлінський цикл. Управлінські процедури: цілевизначення, інформаційне забезпечення, аналітична діяльність, вибір варіанту дій, реалізація рішення, зворотний зв'язок. Особливості процесу управління: безперервність,

нерівномірність, циклічність, послідовність, надійність.

Управлінське рішення як результат управлінської діяльності. Класифікація управлінських рішень. Умови прийняття управлінських рішень. Фактори, що впливають на процес прийняття управлінських рішень. Моделі прийняття управлінських рішень. Взаємозалежність рішень. Підходи до прийняття рішень. Різновиди технологій прийняття рішень. Якість управлінських рішень.

Класифікація методів обґрунтування та прийняття управлінських рішень.

ТЕМА 6. ПЛАНУВАННЯ ЯК ЗАГАЛЬНА ФУНКЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ

Сутність і зміст планування як функції менеджменту, його види та їхній взаємозв'язок. Основні елементи системи планування. Етапи процесу планування. Політика, правила процедури.

Класифікація цілей організації. Процес постановки цілей.

ТЕМА 7. ОРГАНІЗУВАННЯ ЯК ЗАГАЛЬНА ФУНКЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ

Сутність функції організування та її місце в системі управління. Поняття та складові організаційної діяльності.

Повноваження, обов'язки, відповідальність. Процес делегування повноважень і відповідальності. Типи повноважень: лінійні, функціональні. Вертикальна та горизонтальна структуризація управління. Скалярний процес. Вертикальна координація: прямий контроль, стандартизація. Горизонтальна координація: взаємні комунікації, тимчасові робочі групи, комісії. Департаменталізація. Взаємодія структур організації.

ТЕМА 8. МОТИВУВАННЯ ЯК ЗАГАЛЬНА ФУНКЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ

Значення людського фактора в управлінні організацією. Психологічні та фізіологічні особливості працівника. Поняття мотивування. Принципи врахування інтересів у мотивації. Взаємозв'язок потреб, спонукань, цілей і винагород працівника в процесі мотивування. Теорії і моделі процесів мотивування: змістовний і процесний підходи. Зіставлення теорій мотивування. Засоби мотиваційного впливу. Стимулювання праці: цілі, принципи, види, форми.

ТЕМА 9. КОНТРОЛЮВАННЯ ЯК ЗАГАЛЬНА ФУНКЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ

Поняття контролювання та його місце в системі управління. Принципи і цілі функції контролювання. Етапи процесу контролювання: формування стандартів вимірювання, порівняння фактичного виконання зі стандартами, оцінка та регулювання. Модель процесу контролювання. Процес контролювання. Зворотний зв'язок під час контролю. Види управлінського контролювання.

ТЕМА 10. РЕГУЛЮВАННЯ ЯК ЗАГАЛЬНА ФУНКЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ

Поняття регулювання та його місце в системі управління. Види

регулювання. Етапи процесу регулювання.

ТЕМА 11. ІНФОРМАЦІЯ І КОМУНІКАЦІЇ В МЕНЕДЖМЕНТІ

Інформація, її види та роль в менеджменті. Носії інформації. Класифікація інформації. Вимоги, що висуваються до інформації.

Поняття і характеристика комунікацій. Різновиди «внутрішніх» та «зовнішніх» комунікацій. Перешкоди в комунікаціях. Зворотний зв'язок в процесі комунікації. Засоби комунікацій, їх переваги та недоліки.

Комунікаційний процес, елементи та етапи процесу. Моделі комунікаційного процесу. Організація комунікаційного процесу. Комунікаційні переваги.

ТЕМА 12. КЕРІВНИЦТВО ТА ЛІДЕРСТВО

Поняття та загальна характеристика керівництва. Керівництво як об'єднувальна функція менеджменту. Основні фактори та визначальні аспекти керівництва. Основи керівництва: вплив, лідерство, влада. Адаптивне керівництво. Влада як елемент примушення. Форми впливу та влади. Теорії лідерства. Типологія лідерів. Поняття стилю керування та континууму стилів керування. Характеристика та класифікація стилів керування.

Фактори та передумови формування стилів керівництва. Критерії оцінки стилю менеджера.

Загальна характеристика моделі сучасного менеджера.

ТЕМА 13. ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕНЕДЖМЕНТУ

Видова класифікація ефективності організації: індивідуальна, групова, загально-організаційна. Особливості оцінки різновидів ефективності.

Концепції визначення ефективності менеджменту в організації. Підходи до оцінки ефективності менеджменту в організації. Економічна, організаційна та соціальна ефективність менеджменту. Системи показників економічної, організаційної та соціальної ефективності менеджменту, їх склад і методи визначення.

Напрями підвищення ефективності управління організацією.

Сутність та різновиди відповідальності та етики у менеджменті.

Соціальна відповідальність як добровільна реакція на соціальні проблеми суспільства з боку організації. Сутність та значення соціальної поведінки менеджменту. Культура менеджменту.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Гріфін Р., Яцура В. Основи менеджменту: Підручник / Наук.ред. В.Яцура, Д. Олесевич. – Львів: Бак, 2001. – 624 с.
2. Білорус Т.В. Основи менеджменту: (гриф МОН України) – К.: Атіка, 2009. – 160 с.
3. Друкер П. Задачи менеджмента в XXI веке: Учебное пособие /Друкер Питер; Пер.с англ. и редакция Н.М.Макаровой.– Москва .Санкт-Петербург.Киев : Вильямс, издательский дом, 2001.– 272с.
4. Классики менеджмента / Под ред. М.Уернера / Перекл. з англ. под. ред. Ю.Н. Каптуревського. – СПб.: Питер, 2004. – 1168 с.

5. Кредісова А.І. Менеджмент в історичному розвитку як теорія /А.І. Кредісова.– Київ: Знання України, 2009.– 516с.
6. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Основи менеджменту: Підручник.- К.: „Академвидав”, 2003. - 416с.
7. Лепейко Т.І. Менеджмент: навч. посіб./Лепейко Т.І., Миронова О.М.– Харків: ХНЕУ, 2010.– 204 с.
8. Минцберг Г. Школи стратегий: Стратегическое сафари:екскурсія по дебрям стратегий менеджмента Авт.:Г.Минцберг,Б.Альстрэнд, Дж.Лэмпел.– Санкт-Петербург: Питер, 2000.– 336с.
9. Менеджмент: навчально-методичний комплекс для студентів економіч. спеціальностей / – Київ: Київський університет, 2007.– 107с.
10. Менеджмент: підручник /Федоренко В.Г. та ін; за наук. ред.В.Г. Федоренка – Київ: Алерта, 2008.– 652 с.
11. Мескон М.Х.,Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента: Пер.с англ. - М.: Дело, 2002. - 702с.
12. Осовська Г.В. Комунікації в менеджменті: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Г.В. Осовська – Київ: Кондор, 2008.– 216 с.
13. Сухарський В.С. Менеджмент: теорія, методологія, практика: Монографія / В.С.Сухарський.– Тернопіль: Астон, 2002.– 416с.
14. Черваньов Д. Менеджмент: Терміни, тести, вправи, завдання, навчальні конкретні ситуації (кейси), проблематика курсових, випускних, дисертаційних робіт: Підручник.– К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2001. – 853 с.
15. Черваньов Д.М., Названова Л.М. Навчально-методичні матеріали: „Менеджмент.Конспект лекцій.” для студентів спеціальності 6.050200 “Менеджмент організацій”, 2010- 115 с.
16. Шегда А.В. Менеджмент: Учебник /А.В.Шегда– 3-е изд., испр. и доп.– Київ: Знання, 2006.– 645с.

«ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

ТЕМА 1. ВСТУП. ПІДПРИЄМСТВО ЯК СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Народногосподарське значення сільського господарства і його місце в економіці України. Особливості сільськогосподарського виробництва та їх урахування в економічній діяльності підприємства.

Поняття економіки як науки, методи її вивчення. Мета і завдання дисципліни “Економіка підприємства”.

Зміст і порядок вивчення науки, її зв'язок з іншими дисциплінами навчального плану.

Вимоги до економічних знань спеціаліста, посилення ролі економічних кадрів у підвищенні ефективної діяльності аграрних підприємств.

Поняття підприємства як організаційно відокремленої та економічно

самостійної первинної ланки виробничої сфери. Місія й різноманітні цілі підприємства. Головні напрямки діяльності підприємства.

Юридичні акти, що є законодавчою базою функціонування підприємства. Закон України "Про підприємства в Україні", його основні положення. Статут підприємства. Генеральна тарифна угода й колективний договір. Інші правові документи, що регулюють окремі напрямки діяльності підприємства.

Класифікація підприємства та її практичне значення. Сутнісна характеристика структури підприємства. Виробнича структура підприємства: сутність і види. Чинники формування й зміни виробничої структури підприємства. Загальна структура підприємства.

Вплив на діяльність підприємств мікро- і макросередовища. Мікросередовище, його сутність, вплив на діяльність підприємства. Основні складові мікросередовища та їх характеристика. Споживачі сільськогосподарської продукції, посередники, постачальники, агросервісні та інші організації.

Макросередовище функціонування підприємств, його основні ланки. Економічне, природно-економічне, інформаційне, науково-технічне, політико-правове та соціально-культурне середовище.

Поняття й загальна характеристика ринкового середовища функціонування підприємств та організацій. Сутність, функції й типи сучасного ринку. Складові елементи ринкової інфраструктури. Загальні принципи та етичні норми поведінки суб'єктів господарювання на ринку.

ТЕМА 2. ПРОГНОЗУВАННЯ, ПЛАНУВАННЯ Й РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Прогнозування як наукове обґрунтування можливого стану суб'єктів господарювання у майбутньому, а також альтернативних шляхів і строків досягнення цього стану. Мета, ознаки, об'єкти й принципи прогнозування. Предмет економічного прогнозування. Нормативне й пошукове прогнозування. Евристичні, фактографічні, якісні й кількісні методи прогнозування. Довгострокові та короткострокові прогнози і сфери їх застосування.

Принципові основи планування. Планування як домінантна функція управління. Специфічні принципи планування. Система планів підприємства. Методи планування діяльності та розвитку підприємства.

Сутність та основні етапи стратегічного планування на підприємстві. Методи вибору стратегії підприємства. Різновиди стратегій: виживання стабілізації, зростання. Функціональні субстратегії. Сучасні проблеми розвитку системи стратегічного планування.

Бізнес-планування: сутність і призначення. Стадії формування, логіка розробки й поліваріантність структури бізнес-плану. Типовий зміст і методика розробки окремих розділів бізнес-плану. Становлення і повсюдне використання бізнес-планування за ринкових умов господарювання.

Тактичне й оперативне планування діяльності фірми. Відмінність тактичного планування від стратегічного. Зміст і можливі розділи тактичних

(середньо і короткострокових) планів підприємства. Основні показники тактичних планів, їх класифікація і призначення. Сутність і системи оперативного планування діяльності виробничих підрозділів підприємства. Проблеми вдосконалення внутрішньо фірмового планування за умов ринкової системи господарювання.

ТЕМА 3. ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

Земля як знаряддя та предмет праці у господарстві. Особливості землі як засобу виробництва. Види родючості ґрунту: природна, штучна, економічна (абсолютна, відносна). Передумови раціонального використання землі.

Єдиний державний земельний фонд України. Класифікація земель за цільовим призначенням. Склад і структура земельного фонду. Поняття землезабезпеченості, співвідношення сільськогосподарських угідь. Структура посівних площ та фактори, що її визначають.

Земельний кодекс. Земельна реформа та її етапи. Право власності на землю та право користування землею. Платність використання землі. Права і обов'язки власників земельних ділянок і землекористувачів. Державний контроль за використанням землі.

Визначення земельного паю в натуральному і грошовому виразі. Земельні сертифікати, акт на право користування землею, нарахування дивідендів. Проблеми застави земельних ділянок. Поняття ринку землі.

Поняття земельного кадастру та його складові. Економічна оцінка землі, її методичні основи та практичне використання. Грошова оцінка землі.

Земельні відносини у системі аграрних відносин. Земельна реформа. Власність на землю. Платність землекористування та земельний податок. Земельна рента і рентні платежі. Закон про оренду землі. Орендна плата за землю. Плата за воду.

ТЕМА 4. ТРУДОВІ РЕСУРСИ, ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРАЦІ ТА ЇЇ ОПЛАТА

Поняття і склад трудових ресурсів. Динаміка, структура і показники використання трудових ресурсів. Забезпеченість трудовими ресурсами. Сезонність використання трудових ресурсів в аграрних підприємствах і шляхи її подолання. Постійні, тимчасові, сезонні працівники.

Поняття середньооблікової чисельності штатних працівників, облікового складу і середньооблікової чисельності всього персоналу в еквіваленті повної зайнятості.

Розподіл персоналу державних аграрних підприємств: персонал основної діяльності; персонал, зайнятий у підсобних промислових підприємствах; персонал обслуговуючих виробництв.

Відносне і абсолютне зменшення населення і працівників. Показники трудового потенціалу. Вплив трудозабезпеченості і якісного складу працівників на ефективність виробництва. Визначення потреби найманих працівників. Економічний зміст показників використання трудових ресурсів. Значення структури виробництва і рівня його механізації для раціонального використання трудових ресурсів. Вплив соціальної інфраструктури села на

забезпеченість трудовими ресурсами та їх використання. Ринок робочої сили і проблеми безробіття.

Особливості та умови сільськогосподарської праці. Поняття і значення підвищення продуктивності праці в аграрному секторі економіки. Показники продуктивності праці у сільському господарстві і методика їх визначення. Сукупні затрати живої і уречевленої праці у сільському господарстві. Рівень і динаміка продуктивності праці у сільському господарстві, його галузях і виробництві окремих видів продукції. Значення підвищення продуктивності праці розв'язанні економічних і соціальних проблем.

Оплата праці, її форми та системи, можливості її подальшого зниження на одиницю виробленої продукції. Співвідношення темпів зростання продуктивності і оплати праці та його економічні наслідки.

ТЕМА 5. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНА БАЗА АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Особливості матеріально-технічної бази і стан її розвитку. Основні напрями і пропорційність у розвитку матеріально-технічної бази.

Поняття розміру та структура енергоресурсів. Функціональна роль матеріально-речових елементів аграрних підприємств та їх значення у формуванні енергоресурсів. Енергооснащеність виробництва і енергоозброєність праці. Енергомісткість сільськогосподарського виробництва і фактори її зниження. Електроозброєність і електрооснащеність виробництва. Проблема енергоносіїв та її загострення. Запровадження енергозберігаючих технологій. Комплексна механізація і автоматизація виробництва підприємства. Система машин, її особливості та поліпшення використання.

Проблема заміни старої техніки на нову, економічні підходи до її розв'язання. Лізинг сільськогосподарської техніки, його сутність, умови здійснення і значення для зміцнення матеріально-технічної бази аграрних підприємств.

Тракторний парк та ефективність його використання. Якісна і кількісна оцінка забезпеченості ним аграрних підприємств на сучасному етапі. Поняття умовно-еталонного трактора і умовно-еталонного гектара. Нормативна потреба у тракторному парку і методичний підхід до її визначення. Показники використання тракторного парку. Економічність роботи машинно-тракторного парку та шляхи поліпшення його використання.

Значення комбайнового парку. Фактична та нормативна забезпеченість підприємств окремими видами комбайнів. Проблема забезпеченості аграрних підприємств комбайнами власного виробництва. Показники використання комбайнів. Економічність роботи комбайнового парку, необхідність і напрями вдосконалення його якісного складу. Напрями підвищення ефективності використання комбайнового парку.

Особливості оцінки ефективності використання тракторного і комбайнового парків у селянських (фермерських) господарствах.

Виробничі будівлі і споруди в аграрних підприємствах, їх значення, загальна характеристика і методика визначення показників ефективності

використання Вплив інфляційних процесів на відтворення матеріально-технічної бази. Переваги і втрати від придбання нової і потриманої техніки.

ТЕМА 6. ОСНОВНІ ФОНДИ ТА ВИРОБНИЧА ПОТУЖНІСТЬ

Поняття, склад і структура основних виробничих фондів. Місце основних і оборотних фондів у формуванні собівартості продукції аграрних підприємств. Невиробничі основні фонди сільськогосподарських підприємств. Нормативні потреби в основних виробничих фондах сільськогосподарського призначення.

Характерні відмінності основних фондів в аграрних підприємствах різного виробничого напрямку та необхідність їх раціонального поєднання.

Грошова оцінка основних засобів за первісною (початковою), справедливою, відновною, залишковою, оціночною і ліквідною вартістю. Поняття балансової та первісної вартості. Досягнутий рівень забезпеченості аграрних підприємств основними фондами. Фізичне та моральне зношення основних засобів. Визначення ступеня морального зношення першого і другого роду. Поняття амортизації і необхідність її нарахування. Методи нарахування амортизації. Прискорена амортизація. Економічна і податкова амортизація і сфера їх застосування Особливості нарахування амортизації по групах основних засобів, виділених відповідно до вимог Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств". Визначення балансової вартості груп основних фондів на початок звітного періоду. Індексация основних фондів і особливості їх відтворення за умов інфляції.

Характер і показники руху основних фондів. Показники фізичного стану основних фондів Кількісний взаємозв'язок між темпами зростання валової продукції, фондооснащеності виробництва, фондоозброєності праці, річної продуктивності праці, фондівіддачі основних виробничих фондів.

Поняття виробничої потужності підприємства. Визначення виробничої потужності багатогалузевих сільськогосподарських підприємств, спеціалізованих ското- і свиновідгодівельних підприємств; молочних комплексів і птахофабрик, бройлерних фабрик, тепличних комбінатів. Коефіцієнт використання потужності і фактори його підвищення.

Шляхи поліпшення використання основних фондів. Удосконалення форм власності й оренда основних засобів. Раціональне співвідношення основних і оборотних фондів. Удосконалення структури основних фондів. Підвищення якості засобів виробництва і зниження цін на них. Зниження матеріаломісткості. Режим економії і матеріальної зацікавленості при використанні фондів. Розвиток ринку засобів виробництва.

ТЕМА 7. ОБОРОТНІ ФОНДИ І ФОНДИ ОБІГУ ПІДПРИЄМСТВА

Економічна сутність оборотних фондів і фондів обігу, їх склад і структура. Критерії віднесення засобів виробництва до оборотних фондів. Оборотні фонди і фонди обігу аграрних підприємств. Склад і джерела їх формування.

Співвідношення між оборотними фондами сільськогосподарського і промислового походження. Джерела формування оборотних фондів.

Забезпеченість аграрних підприємств оборотними фондами і показники її вимірювання. Фактори, що зумовлюють розмір вкладень в оборотні фонди, Кругообіг авансованих коштів в оборотні фонди. Велике і мале коло кругообігу. Технологічні та економічні фактори впливу на тривалість кругообігу. Наслідки затримки авансованих коштів на будь-якій стадії кругообігу. Методика визначення середньозваженої тривалості циклу кругообігу оборотних фондів на виробничій стадії та можливі напрями її скорочення.

Система показників ефективності використання оборотних коштів, методика їх визначення і економічної оцінки. Поняття матеріаломісткості продукції матеріаловіддачі. Кількісний аналіз факторів впливу на матеріаловіддачу

Основні напрями поліпшення використання оборотних коштів в аграрних підприємствах. Необхідність нормування оборотних коштів за критерієм мінімальної достатності. Економічні підходи до нормування окремих складових оборотних коштів.

Економічна доцільність мінімізації сукупних витрат на виробничі запаси переробних промислових виробництв. Методика визначення обсягу замовлення ресурсу, за якого досягаються мінімальні сукупні витрати на виробничі запаси.

ТЕМА 8. ФІНАНСОВО-КРЕДИТНІ ТА НЕМАТЕРІАЛЬНІ АКТИВИ ПІДПРИЄМСТВА

Поняття фінансових ресурсів підприємства, джерела їх формування. Внутрішнє і зовнішнє фінансування підприємства. Кредит як важлива форма фінансування. Оренда і лізинг як спеціальні форми довгострокового фінансування. Випуск та продаж акцій й облігацій як форма фінансування підприємства.

Поняття і склад нематеріальних ресурсів підприємства. Об'єкти, що охороняються авторськими та суміжними правами. Нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності. Патенти, свідоцтва, ліцензії як форми юридичного захисту об'єктів інтелектуальної власності. Важливість їх використання підприємствами для зміцнення економіки за умов ринкових відносин. Нематеріальні ресурси як об'єкт власності. Спільні риси нематеріальних ресурсів. Види нематеріальних ресурсів (активів) та їх характеристика: право на користування земельною ділянкою, право на винахід, на промислові зразки, товарні знаки, авторські права. ноу-хау, гудвіл тощо. Досвід використання нематеріальних ресурсів у країнах з розвинутою ринковою економікою.

Способи і джерела придбання нематеріальних активів та їх грошова оцінка. Документальне забезпечення нематеріальних активів у разі їх придбання. Нематеріальні ресурси як об'єкт нарахування амортизації. Верхня межа строку амортизації нематеріальних активів: світовий досвід і практика підприємств України. Нематеріальні ресурси, на які не нараховується амортизація. Випадки скорочення строку експлуатації нематеріальних ресурсів та їх економічні наслідки. Результат від продажу нематеріальних

ресурсів і його відображення у валовому доході (валових витратах) підприємства Ефективність використання нематеріальних ресурсів. Поняття роялті. Напрями використання фінансових і нематеріальних ресурсів.

ТЕМА 9. КАПІТАЛЬНІ ВКЛАДЕННЯ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Поняття і призначення капітальних вкладень. Класифікація капітальних вкладень за функціонально-цільовим призначенням і напрямками відтворення. Технологічна і галузева структура капітальних вкладень. Пріоритетні напрями капітальних вкладень, їх роль у збільшенні виробництва продукції, підвищенні її якості та зниженні витрат на одиницю продукції. Розміри, динаміка і структура капітальних вкладень в аграрних підприємствах України.

Джерела капітальних вкладень в аграрних підприємствах. Значення власних і залучених засобів на капітальні вкладення. Капіталовкладення як один з головних напрямів інвестицій. Поняття інвестиційної діяльності. Складнощі здійснення підприємствами інвестиційної діяльності за умов інфляції. Зіставлення інвестиції у часі та їх використання для оцінювання майбутньої і поточної вартості грошових ресурсів. Планування капітальних вкладень, джерел їх фінансування.

Питомі капітальні вкладення. Нормативи капітальних вкладень. Строк окупності капітальних вкладень. Лаг будівництва і лаг освоєння. Ефективність капітальних вкладень у природоохоронні заходи.

Шляхи підвищення економічної ефективності капітальних вкладень: економічне обґрунтування пріоритетних напрямів капітальних вкладень; удосконалення проектно-кошторисної справи; поліпшення технологічно-відтворювальної структури інвестицій; скорочення тривалості інвестиційного циклу; застосування гнучких економічних методів управління інвестиційними процесами. Підвищення якості будівництва і техніки. Реконструкція виробничих об'єктів.

ТЕМА 10. ІНФРАСТРУКТУРА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Поняття і значення інфраструктури аграрного підприємства. Класифікація інфраструктури. Народногосподарська, регіональна і господарська інфраструктура. Інфраструктура у системі агропромислового комплексу.

Виробнича інфраструктура та її економічне значення. Галузі інфраструктури з обслуговування сільськогосподарського виробництва (агросервіс). Матеріально-технічне постачання та інженерно-технічне обслуговування сільського господарства, агрохімічне й ветеринарне обслуговування сільськогосподарських підприємств, транспортне обслуговування, дорожня система, інформаційна служба, служба зв'язку, юридична служба. Галузі інфраструктури, які забезпечують процес доведення продуктів АПК до споживача. Система заготівель, зберігання, первинної переробки і збуту продукції. Вдосконалення економічних взаємовідносин між сільськогосподарськими підприємствами і сферою

обслуговування. Економічна ефективність виробничої інфраструктури.

Соціальна інфраструктура та її економічне значення. Необхідність і спрямованість соціальної діяльності підприємства за ринкових умов господарювання. Планування соціального розвитку підприємства, зокрема: поліпшення соціальної структури персоналу; забезпечення належних умов праці, побуту й проживання працівників; медичного та культурного обслуговування; мотивація трудової діяльності й підвищення ефективності праці. Практична реалізація запланованих заходів для розвитку інфраструктури та активізації соціальної діяльності. Сучасні проблеми соціального захисту працівників підприємства.

ТЕМА 11. ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПРОГРЕС

Поняття, змістова характеристика та окремі види інноваційних процесів (новинок, нововведень). Локальні й глобальні новинки (нововведення). Взаємозв'язок між окремими видами інноваційних процесів. Вплив нововведень на будь-яку господарську (підприємницьку) діяльність.

Сутнісне тлумачення науково-технічного прогресу (НТП). Еволюційні й революційні форми НТП. Науково-технічні революції. Уставлені загальні й пріоритетні напрямки НТП. Прогресивні базові технології. Комплексна механізація й комп'ютеризація виробництва (процесів управління). Основні напрями науково-технічного прогресу в сільському господарстві.

Організаційно-економічний напрям НТП, його сутність і складові. Організаційна, фінансова, технічна реструктуризація.

Показники рівня НТП. Поняття ефективності заходів з впровадження НТП, її види, обчислення сумарного економічного ефекту від впровадження заходів НТП. Вартісна оцінка результатів впровадження заходів НТП. Вартісна оцінка витрат на впровадження досягнень НТП.

Хімізація у системі основних напрямів НТП та інноваційної діяльності аграрних підприємств. Сучасний рівень застосування мінеральних добрив, напрями покращання їх якісного складу і фактори поліпшення використання. Забезпечення екологічності застосування добрив. Обчислення економічної ефективності використання мінеральних добрив. Граничний економічний і технологічний ефект від їх застосування.

Біологічний напрям НТП і важливість його прискореного розвитку. Економічна ефективність застосування ентомофагів і ентомопатогенів. Ефективність застосування нових сортів, порід, гібридів, створених методом генної інженерії. Досягнення й ефективність біотехнологій у ветеринарії, створенні регуляторів росту і розвитку живих організмів, виведення нових штамів мікроорганізмів тощо. Економічна ефективність застосування вермикультури.

Технологічний напрям НТП. Необхідність запровадження нових технологій для підвищення ефективності виробництва і конкурентоспроможності аграрних підприємств. Визначення економічної ефективності запровадження нових технологій.

ТЕМА 12. ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА І СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ

Поняття суспільних та індивідуальних витрат виробництва (вартості й собівартості сільськогосподарської продукції). Групування витрат, що формують собівартість продукції. Види собівартості.

Класифікація витрат при обчисленні собівартості продукції. Основні витрати і витрати на управління та обслуговування виробництва. Прямі і непрямі витрати, витрати поточного року і минулих років. Готівкові і безготівкові витрати. Групування витрат за елементами і статтями. Розподіл витрат у рослинництві й тваринництві. Механізм розподілу за об'єктами планування і обліку загальногосподарських витрат. Грошова оцінка витрат.

Класифікація витрат на постійні і змінні, їх склад і значення для аналізу ефективності виробництва. Три основні типи залежності між змінними витратами і обсягом виробництва продукції. Співвідношення "фактор-продукт". Маржинальні витрати і маржинальний приріст продукції. Закон спадної дохідності. Крива повного продукту. Співвідношення повного, середнього і маржинального продукту. Зони господарювання і критерій вибору найбільш ефективної з них.

Методика визначення максимального прибутку та величина змінного ресурсу, за якої він досягається. Характер зміни відносної величини постійних витрат, змінних витрат і сукупних витрат із зростанням урожайності культур (продуктивності тварин) та вплив такої зміни на масу прибутку з 1 га посіву культури або з 1 гол. тварин. Поняття неявних витрат.

Поняття рівня і структури собівартості. Фактори, що зумовлюють рівень собівартості. Об'єкти, методи і особливості обчислення собівартості продукції рослинництва й тваринництва. Характеристика показників собівартості, що використовуються у планово-аналітичній роботі підприємств. Послідовність визначення собівартості продукції. Методи визначення собівартості сільськогосподарської продукції: прямого віднесення витрат на продукцію, виключення із загальної суми витрат нормативної собівартості побічної продукції, пропорційний, коефіцієнтний, комбінований тощо. Визначення нормативної собівартості побічної продукції рослинництва й тваринництва.

Досягнутий рівень собівартості сільськогосподарської продукції та його динаміка. Причини зростання собівартості. Інфляційна собівартість і механізм запобігання її формуванню. Структура собівартості продукції і методика її розрахунку. Відмінності у співвідношенні статей витрат у різних галузях сільського господарства. Аналіз собівартості індексним методом.

Основні фактори, що визначають рівень собівартості продукції рослинництва й тваринництва. Резерви скорочення затрат уречевленої та живої праці в розрахунку на одиницю продукції. Підвищення родючості землі, врожайності сільськогосподарських культур і продуктивності тварин. Зменшення матеріальних витрат і коштів зниженням трудомісткості, матеріаломісткості і фондомісткості, а також витрат на управління і обслуговування виробництва. Розширення сфери матеріальної зацікавленості

працівників у здійснення режиму економії, запобігання втратам, впровадження нових форм організації виробництва.

ТЕМА 13. ЦІНОУТВОРЕННЯ НА ПРОДУКЦІЮ

Економічний зміст і функції цін. Мета ціноутворення за умов ринку. Методи ціноутворення за умов ринку. Модифікація цін. Посилення функції ціни як економічного регулятора розширеного відтворення за умов переходу до ринкових відносин. Суспільне необхідні витрати як основа ціни. Вплив співвідношення валютних курсів на динаміку цін.

Види ринкових цін. Трансфертні ціни. Зміст конкурентної ціни і умови її формування. Частка підприємства в ринку залежно від співвідношення ціни підприємства і конкурентної ціни. Стимулююча, синхронізуюча і сигнальна функції ціни.

Рентний принцип ціноутворення у сільському господарстві. Структура ціни на сільськогосподарську продукцію. Психологічні ціни та економічні мотиви до встановлення їх рівня на продовольчі товари. Підтримувальні і світові ціни на сільськогосподарську продукцію.

Адаптивність цін у ринковій економіці і механізм її забезпечення. Ціна як інтегрований показник якості продукції.

Причини виникнення цінової конкуренції між виробниками і характер її прояву. Обмежувальні фактори зниження ціни. Цінова конкурентоспроможність товарів. Поняття мінімальної ціни. Фактори підвищення цінової конкурентоспроможності аграрних підприємств. Ціновий механізм у системі економічних взаємовідносин сільського господарства з іншими сферами АПК.

Ціноутворення і ціни на сільськогосподарську продукцію. Види цін, пов'язаних з реалізацією продукції сільського господарства, їх структура. Роль закупівельної ціни у стимулюванні сільськогосподарського виробництва і підвищенні його ефективності. Договірні і вільні ціни. Біржова ціна як різновид вільних цін. Регульовані державні ціни. Заставна ціна на сільськогосподарську продукцію в процесі здійснення експортних операцій. Поняття внутрішньогосподарських і середньо реалізаційних цін.

Поняття паритетності цін і необхідність еквівалентного обміну між сільським господарством і галузями, що забезпечують його матеріально-технічними ресурсами. Особливості ціноутворення на сільськогосподарську продукцію в міру освоєння ринкових відносин в сучасний період. Державне регулювання цін.

Основні принципи ціноутворення. Цінові зони. Стимули виробництва основних видів сільськогосподарської продукції за найбільш сприятливих регіональних умов. Забезпечення еквівалентності обміну між промисловістю і сільським господарством. Урахування світового досвіду ціноутворення на сільськогосподарську продукцію.

ТЕМА 14. ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Оцінювання економічних результатів аграрних підприємств. Поняття ефекту і ефективності виробництва. Критерій економічної ефективності

сільськогосподарського виробництва. Види ефективності. Соціальна ефективність, екологічна ефективність.

Система показників економічної ефективності сільськогосподарського виробництва. Натуральні і вартісні показники. Методика визначення показників економічної ефективності виробництва. Валова і товарна продукція, чиста продукція і чистий дохід, прибуток як показники ефекту, їх абсолютний і відносний розміри.

Норма беззбитковості та її обчислення. Механізм визначення обсягу продажу для одержання заданої суми прибутку. Характеристика надійності підприємства як партнера і визначення ступеня залучення підприємством позичкового капіталу, коефіцієнта довгострокового фінансового ризику і коефіцієнта кратності процентів.

Сутність рентабельності сільськогосподарського виробництва. Показники рентабельності сільськогосподарського виробництва: рівень рентабельності і норма прибутку. Методика визначення показників рентабельності виробництва. Сукупний рівень рентабельності сільськогосподарських підприємств і фактори, що зумовлюють його підвищення. Нормативи рентабельності господарств, що забезпечують самофінансування. Рентабельність продажу за чистим прибутком. Сучасний рівень рентабельності виробництва сільськогосподарських підприємств за умов ринкових відносин.

Оцінювання позиції підприємства на ринку капіталів. Визначення суми активів підприємства, що матеріально забезпечують випущені ним облігації, привілейовані та звичайні акції. Показники ступеня надійності покриття активами цінних паперів підприємства.

ТЕМА 15. ЯКІСТЬ І КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПРОДУКЦІЇ

Поняття якості продукції, необхідність її підвищення. Закон зростаючих потреб і якість продукції. Особливості споживчих властивостей сільськогосподарської продукції та її розмежування на кінцеву, проміжну і сировинні ресурси.

Поняття показника якості і його рівня. Характеристика біологічних показників якості, показників технологічності, надійності, транспортабельності, безпеки, естетичності та ін.

Методи оцінки якості продукції. Органолептичний і лабораторний методи. Економіко-статистичний метод та методика визначення показників якості на його основі. Характеристика якості основних видів сільськогосподарської продукції. Вплив якості продукції на кінцеві результати виробництва аграрних підприємств. Методика визначення втрат від зниження якості продукції.

Загострення цінової і нецінової конкуренції та необхідність досягнення конкурентоспроможності товарів за якістю. Витрати на якість продукції і характеристика сучасних тенденцій до зміни їх величини у світовій практиці. Економічна межа збільшення витрат на підвищення якості. Структура витрат на якість продукції в розвинутих країнах (США, Японія) та її оцінка.

Шляхи поліпшення якості продукції. Напрями забезпечення конкурентоспроможності товарів за якістю. Функціональний аспект якості Управління якістю і сучасні тенденції його розвитку. Резерви підвищення якості продукції рослинництва і тваринництва. Посилення матеріальної зацікавленості і відповідальності за якість продукції.

ТЕМА 16. ІНТЕНСИФІКАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Економічна наука про екстенсивну та інтенсивну форми розширеного відтворення. Об'єктивні передумови переходу від екстенсивної до інтенсивної форми розширеного відтворення. Виникнення вчення про інтенсифікацію сільського господарства. Затратна і продуктова концепції інтенсифікації виробництва. Ресурсозберігаючий варіант Інтенсифікації. Інтенсифікація і диференціальна рента II.

Економічна характеристика інтенсивного, екстенсивного, зрівноваженого, інтенсивно-екстенсивного і екстенсивно-інтенсивного типів розвитку та їх можливих модифікацій.

Логічна схема аналізу інтенсифікації сільськогосподарського виробництва. Двоїстий характер інтенсифікації. Критерій і показники рівня інтенсивності сільськогосподарського виробництва (землеробства й тваринництва). Критерій і показники продуктивності (ефекту) сільського господарства загалом (землеробства й тваринництва). Критерій і показники ефективності сільськогосподарського виробництва (землеробства й тваринництва).

Сутність економічної ефективності інтенсифікації сільськогосподарського виробництва. Рівень виробництва та економічної ефективності у сільському господарстві України. Фактори, що зумовлюють ефективність інтенсифікації виробництва: оптимальне співвідношення і раціональне використання основних та оборотних фондів; ціни на промислову і сільськогосподарську продукцію; якість промислової і сільськогосподарської продукції; рівень розвитку виробничої і соціальної інфраструктури; об'єктивний облік тощо.

Напрями інтенсифікації сільського господарства: хімізація рослинництва і тваринництва; комплексна механізація та автоматизація сільськогосподарського виробництва; сільськогосподарські меліорації; впровадження нових сортів сільськогосподарських культур і порід тварин, інтенсивних технологій виробництва продукції землеробства й тваринництва; економічний механізм господарювання.

ТЕМА 17. РОЗШИРЕНЕ ВІДТВОРЕННЯ І НАГРОМАДЖЕННЯ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Поняття простого і розширеного відтворення. Особливості розширеного відтворення у сільському господарстві. Необхідність розширеного відтворення за умов переходу до ринкових відносин.

Показники розширеного відтворення і методика їх визначення. Збільшення виробництва валового продукту, відтворення виробничих фондів і робочої сили.

Валова продукція та її складові. Наукові основи розподілу валової продукції в сільськогосподарських підприємствах. Відшкодування матеріальних витрат (фонд відшкодування) як основна умова відтворення. Чиста продукція, чистий дохід і прибуток, їх взаємозв'язок і методика розрахунку. Рух складових частин валового продукту в процесі розширеного відтворення. Розподіл валового продукту, чистої продукції і прибутку. Фонди нагромадження і споживання, їх склад і співвідношення за умов господарської самостійності підприємств і ринкових відносин.

ТЕМА 18. СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ, КОНЦЕНТРАЦІЯ ТА ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Суспільні форми організації виробництва та їх соціально-економічне значення. Сутність і об'єктивні умови розвитку спеціалізації сільськогосподарського виробництва. Спеціалізація як форма суспільного поділу праці. Особливості спеціалізації у сільському господарстві. Зональна, господарська і внутрішньогосподарська спеціалізація. Внутрішньогалузева спеціалізація та її умови. Показники спеціалізації. Поняття галузі і галузевої структури. Економічна характеристика головних, додаткових і підсобних галузей. Показники економічної ефективності галузевої структури. Визначення ефекту від структурних зрушень у співвідношенні галузей аграрних підприємств. Вибір галузей і оцінка альтернатив у процесі формування галузевої структури підприємства. Типи спеціалізованих господарств. Рівень і економічна ефективність спеціалізації сільськогосподарського виробництва.

Сутність концентрації сільськогосподарського виробництва. Форми і особливості концентрації виробництва у сільському господарстві. Показники концентрації і оптимальні розміри сільськогосподарського виробництва. Поєднання великих і дрібних господарств за умов багатуукладної економіки. Економічна і соціальна ефективність концентрації сільськогосподарського виробництва та методика її визначення.

Диверсифікація як форма суспільної організації виробництва і важлива умова пристосування бізнесу до структурних змін та посилення конкуренції умов ринкової економіки.

Умови і закономірності розвитку міжгосподарської кооперації у сільському господарстві. Основні напрями діяльності за умов міжгосподарської кооперації (виробнича, агросервісна, торгово-закупівельна, посередницька). Горизонтальна інтеграція сільськогосподарського виробництва. Економічна ефективність міжгосподарської кооперації. Агропромислова інтеграція. Необхідність і закономірність інтеграції сільськогосподарського і промислового виробництва. Вертикальна інтеграція. Форми агропромислових формувань. Розвиток агропромислової інтеграції за умов ринкових відносин. Економічна ефективність і соціальне значення агропромислової інтеграції.

ТЕМА 19. РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ Й САНАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ

Система виживання підприємства за ринкових умов господарювання, її

ознаки, необхідність практичного використання й змістова характеристика. Основні економічні параметри системи виживання. Головні організаційні заходи й необхідні кошти для виживання підприємства, його виходу з кризової економічної ситуації.

Реструктуризація підприємства (організації) як найрадикальніший захід системи виживання й виходу з економічної кризи, припинення спаду виробництва та його стабілізації. Сутнісна характеристика й можливі форми реструктуризації підприємства (організації). Конверсія, розукрупнення й диверсифікація виробництва як дійові форми реструктуризації суб'єктів господарювання. Розробка й здійснення програми (бізнес-плану) реструктуризації підприємства (організації). Вітчизняний і зарубіжний досвід реструктуризації різних суб'єктів господарювання.

Сутність механізації санації (фінансово-економічного оздоровлення) та її цілей. Програма санаційних заходів фінансово-економічного характеру. Особливості державної підтримки проведення санації потенційно конкурентоспроможних підприємств (організацій). Практика й ефективність санації суб'єктів господарювання в Україні.

ТЕМА 20. БАНКРУТСТВО Й ЛІКВІДАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВА

Сутнісна характеристика банкрутства підприємства. Причини й симптоми банкрутства фірми. Визначення зон ризику та реакція підприємства (організації) на настання кризового фінансово-економічного стану. Класифікація чинників, що сприяють банкрутству фірми. Процедура оголошення банкрутства в засобах масової інформації. Основні положення Закону України "Про банкрутство".

Процес ліквідації (припинення діяльності) збанкрутілого суб'єкта господарювання. Управління майном боржника та оцінка можливих наслідків ліквідації збанкрутілих підприємств (організацій). Комплекс організаційно-економічних заходів і допустима тривалість процесу ліквідації підприємств (організацій) - банкрутів (фізичне припинення діяльності, розпродаж майна "з молотка", репрофілювання діяльності зі зміною власника та ін.), що застосовуються в Україні.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Економіка сільського господарства./ За ред. П.П. Руснака. - К.: Урожай, 1998.
2. Економіка аграрних підприємств./ За ред. В.Г. Андрійчука. - К.: ІЗМН, 1996.
3. Саблук П. Т. Аграрна реформа: Стан і напрями розвитку. - К.: Інститут аграрної економіки УААН, 2000.
4. Мацибора В.І Економіка сільського господарства. - К.: Вища школа, 1995.
5. Економіка сільського господарства./ За ред. В.П. Мертенса -К.: Урожай, 1995.
6. Планування на аграрному підприємстві: Підручник./ За ред. В.М. Нелепа. -К.: КНЕУ, 2000.

7. Організація і планування виробництва на сільськогосподарських підприємствах./ За ред. Л.Я. Зрібняка та ін. –К.: Урожай, 1999.

8. Економіка аграрного підприємства./ За ред. П.П. Руснака - К.: Урожай, 2003.

9. Економіка аграрних підприємств: Підручник. – 2-ге вид., доп. і переробл./ За ред. В.Г. Андрійчука. - К.: КНЕУ, 2004.

«ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ»

ТЕМА 1. ВСТУП. ПРЕДМЕТ, ЗАВДАННЯ І МЕТОД НАУКИ

Історія виникнення і розвитку наукового економічного аналізу. Праці вітчизняних і зарубіжних авторів, які сприяли його розвитку.

Предмет, об'єкти і зміст курсу. Зв'язок його з іншими економічними, природничими і технологічними дисциплінами. Роль і значення аналізу у умовах розвитку нових форм господарювання і ринкових відносин.

Система аналітичних показників. Фактори господарських процесів та їх класифікація.

Метод і методика економічного аналізу. Принципи економічного аналізу: комплексність, об'єктивність, оперативність, спрямованість на виявлення резервів, дієвість.

Види економічного аналізу.

ТЕМА 2. ОРГАНІЗАЦІЯ АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ

Організація, планування і послідовність проведення аналізу.

Інформаційне забезпечення аналізу. Джерела даних, перевірка вірогідності інформації. Аналітична обробка даних аналізу.

Розподіл функціональних обов'язків між спеціалістами підприємства та його структурних підрозділів у процесі аналізу.

Систематизація і узагальнення результатів аналізу, розробка рекомендацій щодо поліпшення господарської діяльності. Реалізація висновків і рекомендації аналізу на підставі прийнятих управлінських рішень, контролю за їх виконанням.

ТЕМА 3. АНАЛІЗ ПРИРОДНО-ЕКОНОМІЧНИХ УМОВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Завдання і джерела даних аналізу. Законодавча і нормативна база розвитку с/г виробництва. Характеристика і аналіз природних та економічних умов. Місце розміщення, транспортні умови, зв'язок, бази постачання, збуту, переробки продукції підприємств.

Аналіз розміру підприємства, концентрація, спеціалізація, кооперування, інтеграція та інтенсифікація виробництва. Основні напрями диверсифікації підприємства.

Система основних показників для аналізу діяльності підприємства. Ретроспективна оцінка розвитку економіки підприємства, виявлення проблемних ситуацій.

Обґрунтування пріоритетних напрямків соціально-економічного розвитку підприємства, передумова його стабільної роботи в умовах становлення ринку.

ТЕМА 4. АНАЛІЗ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ

Завдання і джерела даних аналізу. Законодавча й нормативна база раціонального землекористування.

Аналіз складу і структури земельних угідь та якісних параметрів їх. Основні заходи поліпшення родючості ґрунтів. Екологічна, соціальна і економічна ефективність здійснюваних заходів.

Оцінка економічної ефективності використання земельних угідь та їх потенціальних можливостей. Основні резерви поліпшення використання земельних ресурсів.

ТЕМА 5. АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ І ПІДТРИМАННЯ ЇХ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ

Завдання і джерела даних аналізу. Законодавча й нормативна база раціонального використання основних виробничих засобів. Аналіз наявності, складу, структури, якісних параметрів і відтворення основних засобів.

Оцінка потреби підприємства і основних виробничих засобах. Аналіз фондо- і енергозабезпеченості підприємства, фондо- і енергоозброєності праці. Аналіз забезпеченості окремими видами основних засобів. Комплексна оцінка технічного рівня виробництва.

Аналіз ремонту і придбання основних засобів. Аналіз капітального будівництва. Аналіз формування основного стада.

Оцінка економічної ефективності використання основних виробничих засобів в цілому і окремих їх видів.

Резерви підвищення ефективності використання основних виробничих засобів і капітальних вкладень.

ТЕМА 6. АНАЛІЗ МАТЕРІАЛЬНИХ ОБОРОТНИХ РЕСУРСІВ

Завдання і джерела даних аналізу. Аналіз складу, структури та якісних параметрів матеріальних ресурсів.

Оцінка потреби підприємства в матеріальних ресурсах. Формування виробничих запасів матеріальних оборотних ресурсів.

Аналіз рівня і тенденцій матеріаломісткості виробництва підприємству, галузях і окремих видах продукції.

Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів.

Резерви поліпшення забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами, зниження матеріаломісткості продукції.

ТЕМА 7. АНАЛІЗ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ І СТАНУ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Завдання і джерела даних аналізу. Законодавча й нормативна база раціонального використання трудових ресурсів. Аналіз демографічного стану населених пунктів підприємства. Аналіз соціальної інфраструктури і перспектив її розвитку.

Аналіз наявності, якісного складу і руху трудових ресурсів підприємства. Оцінка зайнятості трудових ресурсів господарства і системи соціального захисту.

Аналіз рівня і тенденції трудомісткості виробництва в підприємстві, галузях і по окремих видах продукції. Аналіз ефективності використання трудових ресурсів у господарстві і покриття незабезпеченості ними.

ТЕМА 8. АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА І РОЗПОДІЛУ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

Завдання і джерела даних аналізу. Результати аналізу – важлива умова прийняття управлінських рішень з регулювання технологічних процесів.

Аналіз виробничого потенціалу галузі, оцінка забезпеченості її трудовими, технічними засобами, матеріальними оборотними ресурсами. Оцінка економічності існуючих і обґрунтування прогресивних технологій і організації виробництва на управління галуззю.

Аналіз додержання технологій процесів вирощування с/г культур за обсягом, строком і якістю. Оцінка відхилень від нормативів витрат на здійснення технологічних процесів по структурних підрозділах і господарству в цілому.

Аналіз виробництва продукції за обсягом, асортиментом і якістю. Виявлення впливу зміни розміру посівних площ, їх структури і врожайності на валові збори продукції рослинництва. Аналіз факторів, що зумовлюють зміну розміру посівної площі, врожайності та якості продукції. Особливості аналізу виробництва продукції кормових культур, плодів, овочів (закритого ґрунту).

Оцінка ефективності використання потенціалу галузі. Основні резерви збільшення виробництва продукції за рахунок підвищення врожайності, поліпшення якості та зменшення витрат продукції рослинництва.

Аналіз розподілу продукції рослинництва.

ТЕМА 9. АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА І РОЗПОДІЛУ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА

Завдання і джерела даних аналізу. Результати аналізу – важлива умова прийняття управлінських рішень з регулювання технологічних процесів.

Аналіз виробничого потенціалу галузі, оцінка забезпеченості її трудовими, технічними засобами, матеріальними оборотними ресурсами. Оцінка економічності існуючих і обґрунтування прогресивних технологій і організації виробництва на управління галуззю.

Аналіз виконання технології і якості робіт з догляду за тваринами і виробництвом продукції. Оцінка відхилень від нормативів витрат на голову тварин і одиницю продукції по структурних підрозділах і господарству в цілому.

Аналіз виробництва продукції за обсягом, асортиментом і якістю. Виявлення впливу зміни поголів'я і продуктивності тварин на валове виробництво продукції тваринництва. Аналіз факторів, що зумовлюють зміну поголів'я, продуктивності тварин (птиці), поліпшення якості та зменшення витрат продукції тваринництва.

Оцінка ефективності використання потенціалу галузі. Основні резерви збільшення виробництва продукції за рахунок підвищення

продуктивності тварин (птиці), поліпшення якості і зменшення втрат продукції тваринництва.

Аналіз розподілу продукції тваринництва.

ТЕМА 10. АНАЛІЗ РОБОТИ ПРОМИСЛОВОСТІ І ОБСЛУГОВУЮЧИХ ВИРОБНИЦТВ

Завдання і джерела даних аналізу.

Аналіз використання тракторів і собівартості виконаних робіт.

Аналіз роботи складної с/г техніки і витрат на її експлуатацію. Аналіз використання вантажного автотранспорту і собівартості виконаних робіт. Аналіз використання живої тягової сили, витрат на її утримання, собівартості коне-дня і голови приплоду. Аналіз інших обслуговуючих виробництв (водо-, електро-, тепло-, газопостачання тощо).

ТЕМА 11. АНАЛІЗ СОБІВАРТОСТІ ВИРОБНИЦТВА С/Г ПРОДУКЦІЇ

Завдання і джерел даних аналізу.

Аналіз собівартості виробництва окремих видів продукції рослинництва. Визначення впливу основних факторів на собівартість одиниці продукції. Аналіз розміру і структури витрат за елементами з розрахунку на одиницю посівної площі і продукції. Аналіз впливу на рівень собівартості продукції кількісних і цінових факторів за елементами витрат.

Резерви зниження собівартості продукції рослинництва і оцінка можливостей їх використання.

Аналіз собівартості виробництва окремих видів продукції тваринництва. Визначення впливу зміни витрат на голову тварин і птиці та їх продуктивності на собівартість одиниці продукції. Аналіз витрат та їх структури з розрахунку на голову тварин (птиці) і на одиницю продукції. Оцінка впливу на рівень собівартості продукції кількісних і цінових факторів за елементами витрат.

Резерви зниження собівартості продукції тваринництва і оцінка можливостей їх використання.

Аналіз кошторису витрат на організацію виробництва і управління

Особливості аналізу собівартості продукції на підприємствах різної форм власності.

Оцінка рівня собівартості в основних галузях і по підприємству в цілому. Визначення впливу основних факторів на відхилення собівартості. Аналіз рівня витрат з розрахунку на одиницю валової (товарної) продукції.

Узагальнення резервів зниження витрат на виробництво с/г продукції та оцінка можливостей їх використання.

ТЕМА 12. АНАЛІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ, РОБІТ, ПОСЛУГ ТА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Завдання і джерела даних аналізу. Оцінка ринків продажу продукції підприємства. Аналіз виконання договірних зобов'язань за обсягами, строками і якістю продукції (робіт, послуг). Виявлення впливу основних факторів на виручку від продажу окремих видів продукції.

Аналіз середньо реалізаційної ціни і факторів, що її зумовили.

Оцінка рівня комерційної собівартості реалізованої продукції і ефективності прийнятої системи маркетингу.

ТЕМА 13. АНАЛІЗ КАПІТАЛЬНИХ ВКЛАДЕНЬ

Завдання, джерела і прийоми аналізу. Аналіз виконання плану введення в дію основних засобів. Суб'єктивні і об'єктивні причини наявності незавершеного і "законсервованого" будівництва. Обґрунтування причин перевитрат по статтях "будівельні матеріали, оплата праці з нарахуванням". Аналіз показників продуктивності праці в будівництві.

Аналіз капітальних вкладень у формування основного стада. Аналіз впливу поголів'я і вартості однієї голови ремонтного молодняка, що переводиться в основне стадо на обсяг капітальних вкладень по формуванню основного складу. Методика виявлення впливу живої маси однієї голови і собівартості 1ц живої маси на вартість 1гол ремонтного молодняка, що переводиться в основне стадо.

Аналіз кап. вкладень по придбанню основних засобів (тракторів, комбайнів, автомобілів) і обґрунтування причин невиконання плану в сучасних умовах. Методика аналізу капіталовкладень по закладанню багаторічних насаджень. Методика визначення показників економії, ефективності освоєння передбачених планом капіталовкладень: ступінь зниження витрат і річна економія затрат праці і коштів від впровадження нової техніки і технології, строк окупності коштів, спрямованих на капіталовкладення. Роль і місце зовнішніх інвестицій у сферу капіталовкладень і контроль за їх цільовим використанням на підприємстві.

ТЕМА 14. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ

Завдання і джерела даних аналізу. Законодавча і нормативна база формування ф використання фінансових ресурсів.

Характеристика розділів балансу і аналіз внутрішньо балансових зв'язків. Аналіз розміщення засобів і джерел їх утворення. Аналіз стану оборотних засобів.

Аналіз стану розрахунків, планових вкладень і джерел їх відшкодування. Аналіз платоспроможності підприємства і ліквідності його балансу. Оцінка фінансової стабільності підприємства і резервів її поліпшення.

Особливості аналізу фінансового стану підприємств різної форм власності.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Анализ хозяйственной деятельности в промышленности / Под ред. Стражева. -Минск: Вышш.шк., 1995.
2. Баканов М.И.,Шеремет А.Д. Теория экономического анализа. - м.:Финансы и статистика, 1994.
3. Балабанов и.т. финансовый анализ и планирование хозяйственного

суб'єкта. -

2-е изд., доп. -М: Финансы и статистика, 2000

4. Белуха Н.Т. Аудит: Учебник для студентов вузов. - К.:Знання, 2000.

5. Бутинець Ф.Ф. та ін. Економічний аналіз: Практикум: Навчальний посібник для студентів. -Житомир:Рута, 2000.

6. Верба В.А., Загородніх О.А. Проектний аналіз: Підручник. -К.: КНЕУ, 2000.

7. Житна І.П., Нескреба А.М. Економічний аналіз господарської діяльності підприємств. -К.:Вища.шк., 1992.

8. Заруба О.Д. Основи фінансового аналізу та менеджменту: Навч.посібник. -К., 1995.

9. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу: Навч.посібник.-К.: Знання, 2000.

10.Івахненко В.М.Курс економічного аналізу: Навч.-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. -К.: КНЕУ, 2000.

11.Ковалев В.В., Волкова О.Н. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: Учебник. -М:Проспект, 2000.

12.Ковалев В.В.Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. - 2-е изд., перераб. и доп. -М.:Финансы и статистика, 2000.

13. Ковальчук М.І. Економічний аналіз в управлінні сільськогосподарським виробництвом: Навчальний посібник. Ч. 1 та 2. -К.:КДЕУ, 1995.

14. Ковальчук М.І. Стратегічний аналіз у сільському господарстві: Навчальний посібник.-К.:КНЕУ, 1997.

15. Козак В.Г., Козак Г.Я. Аналіз фінансового стану акціонерного товариства: Монографія. -К.: Аграрна наука, 2000.

«ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ»

ТЕМА 1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ЯК НАУКА

Основні етапи розвитку економічної теорії. Економічні категорії та закони.

Класифікація економічних законів.

Предмет економічної теорії. Макроекономіка та мікроекономіка. Методи дослідження економічних явищ і процесів. Економічна теорія та економічна політика. Функції економічної теорії.

ТЕМА 2. ВИРОБНИЦТВО МАТЕРІАЛЬНИХ БЛАГ І ПОСЛУГ. ПРОДУКТ І ХАРАКТЕР ПРАЦІ. ЕКОНОМІЧНІ ПОТРЕБИ ТА

ІНТЕРЕСИ. ВИРОБНИЧІ РЕСУРСИ

Суспільне виробництво. Чинники виробництва та їх взаємодія. Класифікація чинників виробництва: робоча сила, предмети праці і засоби праці; земля, капітал, праця, підприємницька здібність; інформаційний та екологічний чинники в постіндустріальному суспільстві.

Виробничий потенціал суспільства і обмеженість ресурсів. Економічна ефективність використання ресурсів та її показники.

Система економічних виробничих відносин. Продукт та стадії його руху.

Структура суспільного виробництва: матеріальне виробництво і соціальна сфера.

Економічні потреби суспільства та їх структура. економічні інтереси: поняття, види та їх взаємодія.

ТЕМА 3. СОЦІАЛЬНО – ЕКОНОМІЧНИЙ УСТРІЙ СУСПІЛЬСТВА.

ЕКОНОМІЧНІ СИСТЕМИ ТА ЗАКОНИ ЇХ РОЗВИТКУ

Сутність і основні структурні елементи економічної системи.

Типи економічних систем та критерії їх класифікації. Інформаційний підхід і класифікація типів економічних систем: чистий капіталізм (ринкова економіка), командно-адміністративна система, сучасні змішані системи, перехідні економічні системи. Цивілізаційний підхід до класифікації економічних систем: до індустріальна (аграрна), індустріальна, постіндустріальна.

Сутність власності. Економічний зміст і право власності. Суб'єкти та об'єкти власності. Типи, види і форми власності. Еволюція форм власності. Багатоманітність форм власності в змішаній економіці. Новітні тенденції в розвитку власності в постіндустріальному суспільстві.

Роздержавлення власності як загальноекономічний процес та його особливості в умовах перехідної економіки постсоціалістичних країн. Механізм роздержавлення.

Приватизація об'єктів власності: поняття, принципи, методи.

Особливості розвитку форм власності в Україні.

ТЕМА 4. ТОВАРНЕ ВИРОБНИЦТВО. ТОВАР І ГРОШІ

Генезис форм господарювання. Натуральне виробництво: сутність і риси.

Товарне виробництво: сутність, умови виникнення, розвиток та форми.

Суперечності товарного виробництва.

Товарна форма виробленого продукту та послуг. Споживна вартість і вартість товару. Мінова вартість.

Теорії вартості та їх різновиди: теорія трудової вартості, теорії граничної корисності, теорія факторів виробництва, неокласична теорія вартості.

Закон вартості: сутність, механізм його дії та функції. Особливості дії закону вартості за сучасних умов.

Становлення та еволюція грошових відносин. Історія розвитку грошей.

Концепції походження грошей: раціоналістична, еволюційна, функціональна.

Функції грошей. Еволюція і форми грошей.

Грошовий обіг і його закони. К.Маркс, І. Фішер та сучасні економісти про закони грошового обігу. Поняття інфляції.

Грошова система та її елементи. Основні типи грошових систем.

ТЕМА 5. РИНОК І МЕХАНІЗМ ЙОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ. КОНКУРЕНЦІЯ І ЦІНОУТВОРЕННЯ. РИНКОВА ІНФРАСТРУКТУРА

Поняття ринку. Об'єктивні основи виникнення ринку і його характерні риси.

Структура ринку. Основні елементи ринку: попит, пропозиція, ринкова ціна, конкуренція. Взаємозв'язок попиту, пропозиції та ціни. Поняття еластичності та її різновиди. Види ринків.

Теорії і моделі ринкової економіки. Соціальне ринкове господарство.

Суть, види та форми конкуренції. Результати конкуренції. Види економічної конкуренції: внутрішньогалузева і міжгалузева, досконала та недосконала (монополістична), функціональна та видова, олігополістична, предметна, цінова та нецінова конкуренція. Поза ринкові форми зв'язку. Форми неконкурентних зв'язків.

ТЕМА 6. РИНКОВА ІНФРАСТРУКТУРА

Поняття та функції ринкової інфраструктури, її основні елементи.

Банки, їх види та функції. Банківська система. Банківські операції.

Небанківські фінансові установи і страхові компанії, пенсійні фонди тощо.

Товарна біржа, її види та функції. Фондова біржа та її функції. Механізм торгівлі

цінними паперами. Брокерські фірми. Курс акцій. Дивіденди. Біржові угоди.

ТЕМА 7. КАПІТАЛ І ПРОЦЕС ВИРОБНИЦТВА ТА НАГРОМАДЖЕННЯ.

Загальна формула капіталу і її протиріччя. Сутність капіталу. Капітал (фонди) – матеріальна основа підприємницької діяльності.

Кругооборот і оборот капіталу (фондів) як процес індивідуального відтворення. Обороти капіталу. Час обороту. Чинники прискорення обороту капіталу в умовах сучасної НТР.

Структура капіталу (фондів). Основний капітал (фонди). Фізичний і моральний знос. Амортизація. Норма амортизації. Значення прискореної амортизації в умовах НТР. Капіталовіддача та капіталоемність.

Оборотний капітал (фонди): сутність, структура та показники ефективності використання. Капітал сфери обігу. Оборотні засоби.

ТЕМА 8. ДОМОГОСПОДАРСТВО ЯК СУБ'ЄКТ РИНКОВИХ ВІДНОСИН.

ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ОСНОВНІ ФОРМИ ЙОГО ОРГАНІЗАЦІЇ.

ФУНКЦІЇ ТА ВИДИ ПІДПРИЄМСТВ (ФІРМ)

Економічна сутність домогосподарства. Місце домогосподарств в економічному періоді суспільство та їх функції.

Поняття підприємницької діяльності. Функції та принципи підприємництва.

Умови розвитку підприємницької діяльності. Суб'єкти, об'єкти та види підприємництва. Форми організації підприємницької діяльності. Особливості підприємництва в Україні. Підприємництво (фірма) - первинна ланка ринкової економіки. Види підприємств та їх об'єднань в Україні.

Витрати виробництва. Постійні і змінні витрати. Собівартість продукції, її структура та шляхи зниження.

Валовий дохід і прибуток. Бухгалтерський та економічний прибуток.

ТЕМА 9. ГАЛУЗЕВІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРОБНИЦТВА І ФУНКЦІОНУВАННЯ КАПІТАЛУ. ФОРМИ ПРИБУТКУ, ПРОЦЕНТ І РЕНТА

Торговий капітал і торговий прибуток. Позичковий капітал і процент, їх сутність та особливості функціонування.

Сільськогосподарське виробництво як особлива сфера вкладання капіталу.

Аграрні відносини, їх специфіка і місце в економічній системі. Земельні відносини.

Форми власності на землю і форми землекористування. Особливості проведення аграрної реформи в Україні. Рентні відносини. Рента і орендна плата. Види ренти: диференціальна, абсолютна, монопольна. Ціна землі та її динаміка в розвинутих країнах.

Агропромислова інтеграція та її форми. Агропромисловий комплекс (АПК), його функції та структура.

Економічний механізм функціонування системи агробізнесу. Розвиток нових форм господарювання в АПК України.

ТЕМА 10. ДОХОДИ НАСЕЛЕННЯ

Основні види і джерела формування доходів населення.

Заробітна плата – основна форма доходів населення. Економічна природа зарплати.

Форми і системи зарплати. Номінальна та реальна заробітна плата. Індексація доходів населення.

Соціальні програми як джерело формування сімейних доходів населення.

Пенсійне забезпечення та його види. Компенсаційна політика держави.

ТЕМА 11. СУСПІЛЬНЕ ВІДТВОРЕННЯ І ЙОГО ЦИКЛІЧНІСТЬ

Сутність суспільного відтворення та його види. Зміст і типи економічного зростання.

Нагромадження та інвестиції. Види нагромадження. Норма нагромадження.

Суспільний продукт та методи його обчислення. Реалізація сукупного

суспільного продукту і пропорції народного господарства.

Економічна рівновага і циклічність. Сутність економічного циклу. Теорії економічних циклів. Види циклів: короткі, середні, довгі. Фази економічних циклів.

Національні та світові економічні цикли. Особливості циклічного розвитку за сучасних умов.

Безробіття і зайнятість населення. Повна і неповна зайнятість. Природний рівень безробіття. Види безробіття та його соціальні наслідки. Проблеми політики зайнятості в Україні.

ТЕМА 12. ФІНАНСОВО - КРЕДИТНА СИСТЕМА

Поняття фінансово-кредитної системи. Сутність і функції фінансів. Структура та джерела формування фінансів.

Державний бюджет. Бюджетна система. Доходи і видатки бюджету.

Бюджетний дефіцит і шляхи його подолання. Консолідований бюджет. Місцеві бюджети.

Фінанси підприємств, їх структура та функції.

Податки. Функції та види податків. Принципи побудови податкової системи.

Крива Лаффера та можливість її практичного застосування. Політика державних видатків.

Поняття кредитної системи та її структура. Необхідність, сутність та джерела кредиту. Форми, функції та принципи кредиту. Роль кредиту в перерозподілі національного доходу та підвищення ефективності суспільного виробництва.

ТЕМА 13. ЕКОНОМІЧНІ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

Держава як економічний суб'єкт. Економічні функції держави.

Державне регулювання як складова частина господарської системи.

Необхідність і суть державного регулювання економіки

Економічні функції держави в ринковій економіці. Принципи урядової економічної політики.

Сучасні моделі державного регулювання економіки. Кейнсіанська і неокласична моделі державного регулювання економіки. Монетаристське трактування економічної ролі держави.

Форми і методи регулювання економіки державою. Бюджетна, податкова, грошово-кредитна політика держави. Планування, прогнозування і програмування розвитку народного господарства. Участь держави в національному виробництві.

Соціальна політика держави. Державне регулювання сільськогосподарського виробництва. Антиінфляційна економічна політика держави.

ТЕМА 14. СУТЬ І СТРУКТУРА СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА. ФОРМИ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Об'єктивні передумови виникнення світового господарства: розвиток світового ринку, міжнародний поділ праці, інтернаціоналізація господарського життя. Глобалізація сучасної світової економіки.

Поняття світового господарства та етапи його розвитку. Сутність, функції та закономірності розвитку світового господарства. Неймовірність розвитку окремих регіонів та міжнародна інтеграція. Створення єдиного європейського економічного простору.

Система міжнародних економічних відносин. Світова торгівля, її види та структура. Міжнародна валютна система. Валютний курс. Європейська валютна система. Міжнародний валютний фонд і його функції. Вивіз капіталу. Причини та соціально – економічні наслідки вивозу капіталу. Науково – технічне співробітництво. Міжнародна міграція робочої сили. Причини міжнародної трудової міграції. Основні напрями трудової міграції. Основні напрями трудової міграції.

Міжнародні фінансово – економічні організації та їх роль у сучасній економіці. Валютні економічні зони. Об'єктивні основи зовнішньоекономічних зв'язків України, її геополітичні інтереси. Основні напрями, форми і суб'єкти зовнішньоекономічних відносин України. Експортно-імпортний потенціал України.

Економічні аспекти глобальних проблем сучасності та форми співробітництва країн у їх вирішенні.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Башнянин Г.І. Політична економія: підруч. для студ. економ. спец. вузів. Ч. 1 : Загальна економічна теорія. Ч. 2 : Спеціальна економічна теорія / Г.І.Башнянин; Лазур П.Ю., Медведєв В.С.. - К.: 2015. - 526 с.

2. Гаршина О.К. Практикум з політичної економії: Навчальний посібник / О.К. Гаршина, В.А. Панкова. - К.: 2015. - 687 с.

3. Економічна теорія : навч. посіб. / [А. П. Бурляй, А. М. Андрющенко, Г. І. Серєда та ін.]. - К.: , 2009. - 517, [1] с. 4. Економічна теорія : навч. посібник / за ред. В. О. Білика, П. Т. Саблука. - 4-те вид., перероб. і доп.. - К.: 2014. - 559, [1] с.

5. Економічна теорія : підручник / [В. М. Тарасевич, В.В. Білоцерківець, С. П. Горобець та ін.] ; за ред. В. М. Тарасевича, М-во освіти і науки України, Нац. металургійна акад . України. - К.: , 2016. - 779,с.

6. Економічна теорія: Політекономія : підруч. / за ред. В.Д.Базилевича. - 6-е вид., перероб. і доп.. - К.: , 2017. - 719 с. 100

7. Економічна теорія: Політекономія : Підручник / В.Д. Базилевич, В.М. Попов, К.С. Базилевич; Ред. В.Д. Базилевич. - 5-е вид., стереотипне. - К.: 2016. - 615 с.

8. Економічна теорія: Політекономія : Підручник / В.Д. Базилевич, В.М. Попов, К.С. Базилевич; Ред. В.Д. Базилевич. - 5-е вид., стереотипне. - К.: 2015. - 615 с.

9. Економічна теорія: Політекономія : підручник / за ред. В. Д. Базилевича. - 7-е вид., стер.. - К.: , 2018. - 719 с. 109.